

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Tarih : 10 Ocak 2024
Sayı : 319

10/848

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Hukukun üstünlüğünü ve temel insan haklarını esas alan çağdaş bir demokrasi için AIHM'ne yapılan başvuruların ve ülkemiz aleyhine açılan davaların nedenlerinin araştırılması, dava ve başvurulara temel olan uygulamaların yasal düzenlemelerden mi yoksa uygulayıcılardan mı kaynaklandığının tespiti ve bir an önce gereken adımlar atılması amacıyla Anayasa'nın 98. TBMM İç Tüzüğü'nün 104. ve 105. Maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ederim.

Saygılarımla.

Sezgin Tanrıkulu
Nurhayat Altınbaş Köysöğür
Bursa

Ahmet ÖNAL
Kırıkkale Mr.

Rifat T. NALBANTOĞLU
İzmir Milletvekili

Kadim Durmuş
Tokat Mr.

Ali GÖKÇEK
İSTANBUL Mr.

Hafız Özçelik Yılmaz
Kocaeli

Deniz Çoşar
Antalya Mr.

Edin KIN

Namık Tan

Deniz Demir
Antara Mr.

Mahmut Tural
Samsun

Ayhan Sarı
Adana Mr.

Çonçe AKKUS İCMEZ

Ozgun ÇAYLAN
Kırıkkale Mr.

Veysi Arıçlı
Kırıkkale Mr.

319... Sayılı Meclis Araştırma Önergesinin İmza Çizelgesi

Adı Soyadı	Seçim Bölgesi	İmza
1 ^a Ömer Fethi Güner	Niğde Mv.	
2 ^a Mahir POLAT	İzmir	
Seyit Torun	Ordu	
Sertan SARI	Balıkesir	
A. Veli Bakırhan	Manisa	
6 ^a Tahsin Beçen	Yabuc Mv.	
7 ^a Fahri ÖZKAN	Kırklareli Mv.	
8 ^a Orhan Sınmaz	Adana Mv.	
9 ^a Tüder Aşer	Bolu Mv.	
10 ^a Servet Mullaoglu	Hortay Mv.	
11 ^a Veli Ağbaba	Malatya Mv.	
12 ^a İbrahim NURSÜLLÜ	ERZİSERTAN Mv.	
13 ^a Barışhan Duran	Adana	
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		

GEREKÇE

Ülkemizin Avrupa Konseyi (AK) ile iş birliğinin önemli bir bölümünü Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) oluşturmaktadır. Türkiye, 1953'te yürürlüğe giren Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin denetim süreciyle ilgili bireysel başvuru hakkını 1987'de, zorunlu yargı yetkisini ise 1990'da kabul etmiştir. Ancak bireysel başvuru hakkının tanınması ile birlikte hak ihlalleri nedeniyle ülkemiz sık sık eleştirilere maruz kalmakta, çeşitli yaptırımlarla tehdit edilmekte ve tazminata mahkum edilmektedir. Nitekim, Türkiye aleyhine yapılan başvurularda bakıldığında 2022 yılında 20100 başvuru ile ülkemiz birinci, Rusya (16.750) başvuru ile ikinci, Ukrayna (10.400) ile üçüncü, Romanya'nın ise (4800) başvuru ile dördüncü sırada olduğu görülmektedir. Ülkemizden AİHM'ne yapılan başvuru ve davalar içinde "düşünce ve ifade özgürlüğü ihlali", "adli yargılanma hak ihlali", "örgütlenme özgürlüğü hak ihlali" ve "kötü muamele" konulu başvurular önemli bir yer tutmaktadır. Bu başvuru ve davalar sonucunda ülkemiz milyonlarca lira tazminat ödemek zorunda kalmaktadır. Ülkemiz, mahkeme kararlarının uygulanması konusunda da eleştirilmekte ve temel insan haklarına uyum sağlamakta olumsuz bir karne ile derecelendirilmektedir.

Öte yandan AİHM kararları ulusal alandaki siyasi ve hukuki tartışmaların ayrılmaz bir parçası haline gelmektedir. Bundan dolayı, Avrupa Komisyonu'nun peş peşe yayınladığı raporlarda Türkiye Cumhuriyeti'nin AB'ye tam üye olmadan önce insan hakları kültürünü yerleştirmesi gerektiğine dikkat çekilmektedir. Son olarak Osman Kavala ile ilgili 10.12.2019 tarihli AİHM kararının uygulanmadığı ve sözleşmenin 46. maddesinin (Mahkemenin verdiği kesinleşmiş kararlara uyma taahhüdü) ihlal edildiği gerekçesiyle ülkemizin Avrupa Konseyi'nden ihracı dahil tartışmalar başlamıştır. Bu durum iç siyasette de önemli bir gündem oluşturmuş ve oluşturmaya da devam etmektedir.

Türkiye'nin AİHM'le olan mücadelesi ve yaptırımlara maruz kalması, "Özgür Birey, Güçlü Toplum, Daha Demokratik Bir Türkiye" vizyonu doğrultusunda insan hakları standartlarını yükseltmek amacıyla hazırlanan İnsan Hakları Eylem Planı'ndaki hedefleri konusunda da soru işaretleri doğurmaktadır. Bu nedenle AİHM'ne yapılan başvurularda neden olan ve ülkemizi tazminat ödeme ve Avrupa Konseyi'nden ihraca kadar yönelik çeşitli yaptırımlarla karşı karşıya bırakan uygulamalarla ilgili bir yüzleşme yapmanın zamanı gelmiştir ve hatta geçmiştir.

Bu gerekçeler bağlamında, hukukun üstünlüğünü ve temel insan haklarını esas alan çağdaş bir demokrasi için AİHM'ne yapılan başvuruların ve ülkemiz aleyhine açılan davaların nedenlerinin araştırılması, dava ve başvurularda temel olan uygulamaların yasal düzenlemelerden mi yoksa uygulayıcılardan mı kaynaklandığının tespiti ve bir an önce gereken adımlar atılması amacıyla Anayasa'nın 98. TBMM İç Tüzüğü'nün 104. ve 105. Maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz.